The background of the page is a light-colored, textured surface with scattered folk-art style illustrations. These include a brown bull in the top left, a green goat in the top right, a blue goat in the upper middle, a red plant in the middle left, a green cross-like symbol in the middle right, a green goat in the lower left, a red circular symbol in the lower middle, a black goat and a yellow figure in the lower right, a blue plant in the bottom middle, and a brown bull in the bottom left. The text is centered on the page.

درس اول

ایمنی و بهداشت در محیط کار

بسیاری از انسان‌ها ساعت‌های زیادی از زندگی خود را در محیط کار می‌گذرانند. برای این که بدن انسان سالم بماند، باید محیط کارگاه مناسب باشد تا به او آسیبی نرسد.

در این درس، با توصیه‌هایی که رعایت آن‌ها باعث سلامتی بافنده در محیط کار می‌شود، آشنا می‌شویم. همه‌ی عواملی که در محیط کار سلامت بافنده را تهدید می‌کنند، در چهار گروه قرار می‌گیرند: 1- عوامل فیزیکی، 2- عوامل شیمیایی، 3- عوامل بیولوژیکی، 4- عوامل فردی

۱- عوامل فیزیکی

نور، دما و حرارت، رطوبت محیط کار و وسایل و ابزار کار، عوامل فیزیکی هستند.

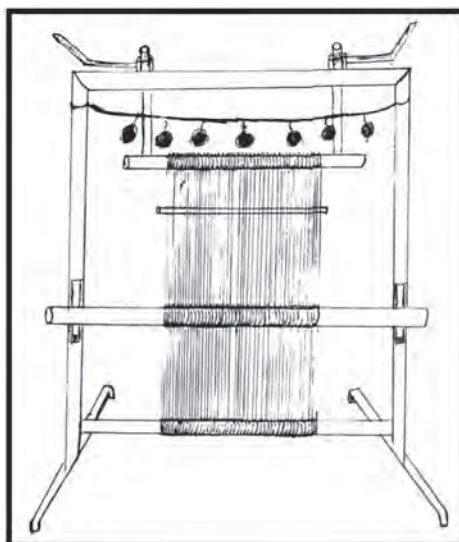
نکات ایمنی و بهداشتی مربوط به عوامل فیزیکی در محیط کارگاه گبه‌بافی عبارت‌اند از:

- نور محیط کارگاه باید مناسب باشد تا چشم بافنده آسیبی نبیند.
- کارگاه باید دارای پنجره و دستگاه تهویه‌ی هوا (هواکش) باشد، تا هوای محیط جریان کافی داشته باشد و پرزهای پشم از طریق تنفس وارد دهان و بینی نشوند.
- رنگ دیوارها باید روشن باشد (بهتر است سفید باشد).
- دار گبه‌بافی را باید متناسب با قد بافنده تنظیم کرد.

بیشتر بدانیم

دار استاندارد، دار عمودی (ایستاده) و پایه‌داری است که می‌توان آن را با قد بافنده تنظیم کرد تا به کمر، ستون مهره‌ها و پای او آسیبی وارد نشود.

- برای جلوگیری از خستگی پاها، زیر پای مناسب موجود باشد.
- در کارگاه جعبه‌ی کمک‌های اولیه و کپسول آتش‌نشانی وجود داشته باشد.

۲- عوامل شیمیایی

- منظور از عوامل شیمیایی، مواد استفاده شده در رنگ‌آمیزی پشم، پنبه و هم‌چنین مواد پاک‌کننده است. نکات ایمنی و بهداشتی مربوط به عوامل شیمیایی در محیط کارگاه عبارت‌اند از:
- مواد مصرفی (پنبه، پشم و ابریشم) باید استاندارد و بهداشتی باشند تا باعث بیماری‌های پوستی و تنفسی بافنده نشوند.
 - برای جلوگیری از ایجاد حساسیت و بیماری‌های تنفسی و عفونی، بافنده باید از ماسک استفاده کند تا گرد و غبار وارد دهان و بینی او نشود.

- مواد شیمیایی که برای تمیز کردن کف کارگاه به کار می‌روند، خارج از محیط کارگاه نگهداری شوند.
- بافنده از روپوش استفاده کند تا ذرات پشم به لباس او نچسبند.
- برای مبارزه با آتش‌سوزی احتمالی، وجود کپسول آتش‌نشانی در محیط کارگاه ضروری است.

۳- عوامل بیولوژیکی

عوامل بیولوژیکی، عواملی هستند که به صورت زنده در محیط زیست وجود دارند و بعضی از آنها ممکن است باعث بیماری و آسیب شوند. در محیط کارگاه بافندگی، بید، انگل ها و میکروب ها از جمله عواملی هستند که هم بافنده و هم محصولش را در معرض خطر قرار می دهند.

نکات ایمنی و بهداشتی مربوط به عوامل بیولوژیکی در محیط کارگاه گبه بافی عبارت اند از:

- کارگاه مجهز به تهویه ی مناسب باشد.
- نظافت کارگاه مداوم و بدون ایجاد گرد و خاک باشد.
- برای نگه داشتن پشم به مدت طولانی، باید لابه لای آن مواد ضد بید گذاشت.
- از الیاف در مکانی مناسب نگه داری شود تا از نفوذ حشرات به داخل آن ها جلوگیری شود.
- چند وقت یک بار، محیط کارگاه ضد عفونی شود.
- بافنده واکسن بیماری هایی مثل سل و کزاز را بزند.

۴- عوامل فردی

عوامل فردی، عواملی هستند که تنها به خود فرد وابسته اند. نکات ایمنی و بهداشتی مربوط به عوامل فردی در محیط کارگاه گبه بافی عبارت اند از:

- برای حفظ سلامتی و رفع خستگی، بافنده باید هر ۴۵ دقیقه زمان کوتاهی حرکات ساده ی ورزشی انجام دهد.
- فاصله ی چشم بافنده تا محل بافت از ۳۵ سانتی متر کمتر نباشد.
- هنگام بافت، بافنده از زیر پای مناسب استفاده کند، تا پاهایش آویزان نباشند و او دچار کمردرد و پا درد نشود.
- در ضمن، برای پانسمان و مداوای اولیه ی جراحات، وجود جعبه ی کمک های اولیه در کارگاه ضروری است.

۱- نور و دما جزو کدام یک از عوامل محیط کار هستند؟

الف) فیزیکی

ب) شیمیایی

ج) بیولوژیکی

۲- مواد پاک کننده ی کارگاه جزء کدام یک از عوامل محیط کار هستند؟

الف) فیزیکی

ب) شیمیایی

ج) بیولوژیکی

۳- پید، انگل ها و میکروب ها جزو کدام یک از عوامل محیط کار هستند؟

الف) فیزیکی

ب) شیمیایی

ج) بیولوژیکی

۴- جمله های زیر را کامل کنید :

- نور محیط کارگاه باید مناسب باشد تا بافنده آسیبی نبیند.
- دار گبه بافی را باید متناسب با بافنده تنظیم کرد.
- برای جلوگیری از بیماری های تنفسی و عفونی، بافنده باید از استفاده کند تا گرد و غبار وارد دهان و بینی او نشود.
- برای نگه داشتن پشم به مدت طولانی، باید لابه لای آن مواد گذاشت.
- برای حفظ سلامتی و رفع خستگی، بافنده باید هر ۴۵ دقیقه زمان کوتاهی انجام دهد.

فعالیت

۱- محیط کارگاه خود را بررسی کنید :

	بله	خیر	
☐	☐	☐	• آیا کارگاه شما دستگاه تهویه دارد؟
☐	☐	☐	• آیا نور کارگاه مناسب است؟
☐	☐	☐	• آیا صندلی و دار گبه متناسب با قد شماست؟
☐	☐	☐	• آیا در کارگاه جعبه‌ی کمک‌های اولیه وجود دارد؟
☐	☐	☐	• آیا وسایل جعبه‌ی کمک‌های اولیه کامل است؟

پاسخ‌های خود را با پاسخ‌های دوستانتان مقایسه کنید و در صورت وجود مشکل در کارگاه، از نماینده‌ی کلاس بخواهید، با مدیر مدرسه برای رفع مشکلات صحبت کند.

۲- رفتار خود را در کارگاه از نظر رعایت نکات ایمنی و بهداشتی بررسی کنید :

	بله	خیر	
☐	☐	☐	• روپوش می‌پوشم.
☐	☐	☐	• از زیر پای استفاده می‌کنم.
☐	☐	☐	• ماسک می‌زنم.
☐	☐	☐	• در حین کار برای زمان کوتاهی ورزش می‌کنم.
☐	☐	☐	• پس از پایان کار، وسایل را در جایشان می‌گذارم.
☐	☐	☐	• پس از پایان کار، دست‌های خود را با آب و صابون می‌شویم.
			به پاسخ‌های خود نگاه کنید :

• آیا شما عوامل مؤثر بر سلامت فردی را در محیط کار رعایت می‌کنید؟

بله خیر

• آیا رفتاری وجود دارد که شما باید تغییر دهید؟ توضیح دهید .

۳- درباره‌ی پرسش‌های زیر با هم کلاسی هایتان بحث کنید :

• چرا در محیط کارگاه روپوش می‌پوشیم؟

• چرا هنگام بافتن گبه از زیر پای استفاده می‌کنیم؟

• چرا در محیط کارگاه ماسک می‌زنیم؟

• چرا هر ۴۵ دقیقه، برای مدت کوتاهی ورزش می‌کنیم؟

• چرا پس از پایان کار، وسایل را در جایشان می‌گذاریم؟

• چرا پس از پایان کار دست‌های خود را با آب و صابون می‌شویم؟

۴- با کمک معلم خود، روش استفاده از کپسول آتش‌نشانی را تمرین کنید.

۵- وسایل موجود در جعبه‌ی کمک‌های اولیه را بررسی کنید و بگویید هر وسیله چه کاربردی دارد.

درس دوم

آشنایی با گبه

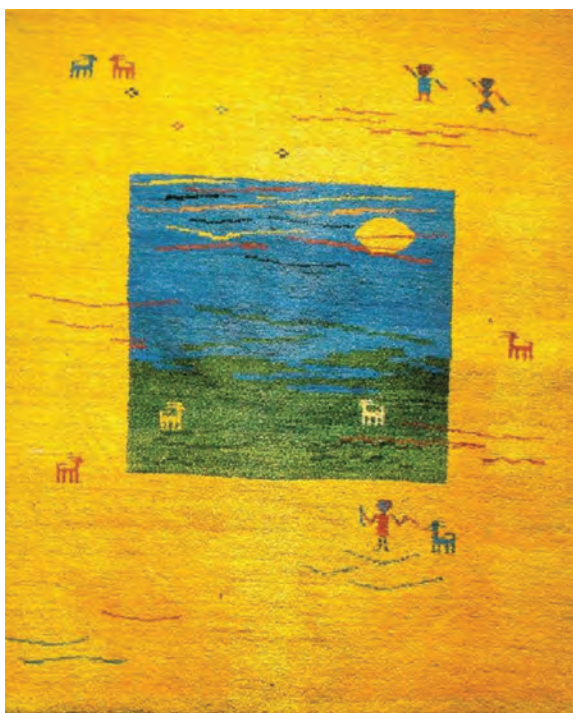
تعریف گبه

گبه، نوعی فرش دست‌باف است که پرزهای بلند دارد و درشت بافته می‌شود.

ویژگی‌های گبه

- گبه، زیراندازی است که عشایر برای جلوگیری از سرمای زمین از آن استفاده می‌کنند. در حال حاضر نیز بسیاری از مردم، به دلیل طرح‌های زیبای گبه، با آن خانه‌ی خود را فرش می‌کنند.
- طرح گبه بسیار ساده و معمولاً به صورت هندسی است.
- گبه‌ها بدون نقشه بافته می‌شوند. گاهی هم بافته هر چه در اطراف خود می‌بینند، روی گبه نقش می‌اندازد.

● در ابتدا گبه‌ها را روی دارهای افقی (زمینی) می‌بافتند، ولی در حال حاضر از دارهای عمودی نیز استفاده می‌کنند.

● تمام مواد مصرفی (تار، پود و پرز) گبه از جنس پشم است.

● بافت گبه بیشتر به روش «فارسی» انجام می‌شود.

(در درس‌های بعدی با روش فارسی باف و ترکی باف آشنا می‌شوید.)

بیشتر بدانیم

به دلیل این که ماده‌ی مصرفی بافت گبه، پشم است، مهم‌ترین آفتی که آن را از بین می‌برد، بید است.

۱- طرح گبه بسیار ساده است و معمولاً بدون استفاده از بافته می‌شود.

۲- جنس تار و پود گبه معمولاً از چیست؟

الف) پنبه

ب) ابریشم

ج) پشم

فعالیت

● با هماهنگی مدرسه و دبیر خود، از یک فروشگاه گبه بازدید کنید و انواع گبه را از نظر طرح و

اندازه با هم مقایسه کنید.

● به کمک دبیر خود وارد اینترنت شوید و تصاویر انواع گبه را مشاهده کنید.

درس سوم

تشخیص و انتخاب مواد اولیه گبه بافی

الف) پشم

برای بافت گبه به پشم حیوانات احتیاج داریم. به الیافی که روی بدن گوسفند و شتر می‌روید، «پشم» می‌گویند. معمولاً گبه را از پشم شتر، گوسفند و موی بز می‌بافند. در گبه بافی، از پشم برای پُرز، پود و چله استفاده می‌شود.

فصل چیدن پشم : در دو فصل پشم‌ها را از روی بدن گوسفند می‌چینند :

۲- فصل پاییز

۱- فصل بهار

پشمی که در فصل بهار چیده می‌شود نازک‌تر، براق‌تر، محکم‌تر و بلندتر است. زیرا آب و هوا و غذای گوسفند

در فصل بهار بهتر است.

بیشتر بدانیم

هر چه طول پشم بلندتر و ضخامت آن کمتر و نازک‌تر باشد، مرغوب‌تر است.

روش‌های چیدن پشم

۲- با قیچی برقی

۱- با قیچی دستی

بیشتر بدانیم

به پشم‌هایی که بسیار ظریف هستند و در لابه‌لای موی بز یا شتر می‌رویند، «کُرک» می‌گویند.

ب) پنبه

پنبه الیافی است که از گیاه پنبه (غوزه‌ی پنبه) به دست می‌آید و چون محکم و بادوام است، گاهی از آن برای چله‌کشی و پودگذاری گبه استفاده می‌شود.

نخ چله از جنس پنبه

گیاه پنبه

بیشتر بدانیم

به خاطر ارزش اقتصادی که پنبه بین محصولات کشاورزی کشور ما دارد، به «طلای سفید» مشهور است.

- ۱- پشم در چه فصل‌هایی از بدن گوسفند چیده می‌شود؟
- ۲- چرا پشم بهاره بهتر است؟
- ۳- پشم چه استفاده‌ای در گبه بافی دارد؟
- ۴- پنبه از به دست می‌آید.
- ۵- پنبه چه استفاده‌ای در گبه بافی دارد؟

- ۱- مقداری الیاف پشمی را به شعله‌ی آتش نزدیک کنید و به سؤالات زیر پاسخ دهید :
 - وقتی پشم می‌سوزد، چه بویی می‌دهد؟
 - وقتی پشم می‌سوزد، خاکستر آن چگونه است؟
- ۲- مقداری الیاف پنبه‌ای را به شعله‌ی آتش نزدیک کنید و پس از آن به سؤالات زیر پاسخ دهید :
 - وقتی الیاف پنبه می‌سوزد، چه بویی می‌دهد؟
 - خاکستر الیاف پنبه چگونه است؟
- ۳- از طریق لمس کردن، الیاف پشمی و پنبه‌ای را از هم جدا کنید و تفاوت آن‌ها را شرح دهید.

درس چهارم

ابزار گبه بافی

ابزار بافت وسایلی هستند که با استفاده از آن‌ها می‌توان یک گبه یا قالی را بافت.

۱- قلاب

وسيله‌ای است که به کمک آن گره زده می‌شود. قلاب از سه قسمت تشکیل شده است :
دسته : قسمتی است که در دست بافنده قرار می‌گیرد.
تیغه : قسمتی است که از آن برای بریدن پرزها استفاده می‌شود.
نوک : قسمتی است که برای گرفتن تارها و گره زدن به کار می‌رود.

نکته

هنگام استفاده از قلاب، باید دقت کنید قلاب را طوری در دست نگه دارید که تیغهی آن با چله‌ها تماس نداشته باشد و آن‌ها را باره نکند.

۲- سیخ

وسيله‌ای فلزی است که برای گرفتن و رد کردن پودها از آن استفاده می‌شود.

۳- دفتین (دغه)

از دفتین برای کوبیدن و محکم کردن پودها و گره‌ها استفاده می‌شود. دفتین یا دغه، از تعدادی دندانه‌های فلزی تشکیل شده است که در انتها به هم متصل شده‌اند و دسته را تشکیل داده‌اند.

۴- قیچی

وسیله‌ای است که برای چیدن اضافی پرزهای «گره» گبه به کار می‌رود. استفاده از قیچی ترکی به مهارت فراوان نیاز دارد، چون هرگونه بی‌دقتی در استفاده از آن، باعث کوتاه و بلند شدن پُرز می‌شود.

قیچی بدون لبه (تبریزی)

قیچی لبه‌دار (فارسی)

- ۱- هنگام گره زدن (گرفتن تارها) از چه وسیله‌ای استفاده می‌شود؟
 - ۲- از نوک قلاب، برای گرفتن تارها و گره زدن و از تیغه‌ی قلاب، برای پرزها استفاده می‌کنند.
 - ۳- برای رد کردن پود از بین تارها، از چه وسیله‌ای استفاده می‌کنند؟
 - ۴- برای چیدن اضافی پرزها از کدام وسیله استفاده می‌شود؟
- الف) شاننه
ب) قیچی
ج) سیخ

- همه‌ی ابزارهای کارگاه خود را روی میز بگذارید و توضیح دهید که هر وسیله برای انجام چه کاری است.

درس پنجم

تشخیص و تنظیم صحیح دار

تعریف دار

دستگاهی که برای بافت گبه یا قالی از آن استفاده می‌شود، «دار» نام دارد. دار به شکل مربع یا مستطیل است و از آهن یا چوب ساخته می‌شود.

انواع دار

۱- دار افقی (خوابیده) ۲- دار عمودی (ایستاده)

دار افقی (خوابیده): قدیمی‌ترین و ساده‌ترین دستگاه گبه‌بافی است. دار افقی، به صورت خوابیده روی زمین قرار می‌گیرد. از این نوع دار بیشتر عشایر استفاده می‌کنند، زیرا نصب و جابه‌جا کردن آن راحت است. اما چون بافنده مجبور است برای بافت روی دار خم شود، دچار کمر درد، دست درد و پا درد می‌شود. بنابراین، بهتر است از این نوع دار استفاده نشود.

دار افقی

دار عمودی (ایستاده): این دار به صورت ایستاده قرار می‌گیرد. استفاده از دار عمودی برای گبه‌بافی بهتر است، زیرا به بدن آسیب کمتری می‌رساند. نکته‌ی مهم در استفاده از دار عمودی این است که بافنده هنگام بافت باید از نیمکت مناسب و قابل تنظیم با ارتفاع بافت استفاده کند تا دست‌ها و کمر او در حالت راحتی قرار بگیرند.

اجزای دار

سرِ دار، زیرِ دار، راست رو، چپ رو، پایه و پیچ و مهره

انتخاب دار

دار گبه باید متناسب با اندازه‌ی گبه باشد. بنابراین پس از تصمیم‌گیری در مورد اندازه‌ی گبه، باید دار مناسبی برای آن انتخاب کنید. قبل از چله‌کشی، باید از سالم بودن دار مطمئن شوید و آن را به درستی تنظیم کنید.

وسایل و مواد تنظیم دار
متر، آچار و کاغذ روزنامه

مراحل تنظیم دار

۱- فاصله‌ی پیچ و مهره‌ها را به کمک آچار تنظیم کنید. به گونه‌ای که فاصله‌ی آن‌ها در دو طرف یکسان باشد و سردار و زیردار کاملاً موازی باشند. پیچ‌ها باید طوری باشند که برای بالا و پایین بردن سردار موقع «پایین کشی» جای کافی وجود داشته باشد.

۲- دور سردار و زیردار را کاغذ بپیچید تا تارهای چله به رنگ سردار و زیردار نچسبند و راحت حرکت کنند و هم چنین اگر جنس دار از آهن است، چله‌ها را پاره نکند. با انجام این مراحل، اکنون دار گبه آماده‌ی چله کشی است.

- ۱- دستگاهی که برای بافت قالی یا گبه از آن استفاده می‌شود، نام دارد.
- ۲- دار را از چوب یا می‌سازند.
- ۳- چرا نباید از دار افقی (خوابیده) استفاده کرد؟
- ۴- قسمت‌های اصلی دار را بنویسید. (چهار مورد)
- ۵- چرا دور سردار و زیردار را باید کاغذ پیچید؟

- با راهنمایی مربی، نیمکت یا صندلی دار خود را بررسی کنید. آیا بلندی آن متناسب با قد و ارتفاع بافت شماست؟

درس ششم

چله کشی

تعریف چله

چله به تارهایی (نخ‌هایی) گفته می‌شود که دور سردار و زیردار پیچیده می‌شوند و گبه روی آن‌ها بافته می‌شود.

روش‌های چله‌کشی

۱- چله‌کشی ترکی (دورو)

۲- چله‌کشی یک‌رو

در این درس، با روش چله‌کشی ترکی برای بافت گبه‌ی تک‌پود آشنا می‌شوید.

وسایل و مواد چله‌کشی

دار، متر، ماژیک، نقشه و نخ چله

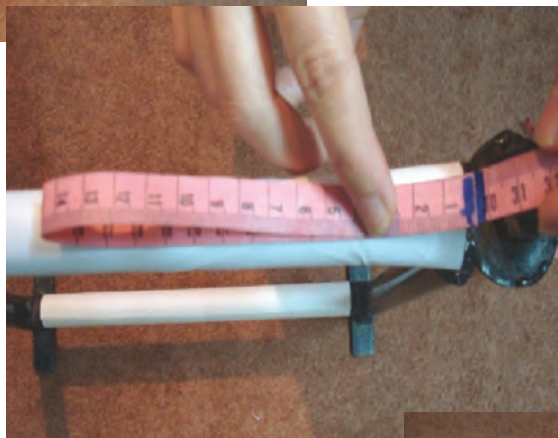
مراحل چله‌کشی

۱- طبق درس قبل، دار را تنظیم کنید.

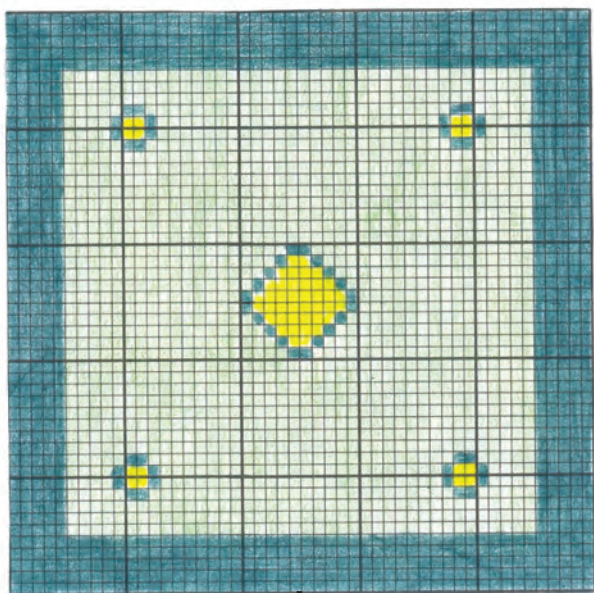
۲- به وسیله‌ی متر وسط سردار و زیر دار را پیدا کنید و علامت بزنید. برای پیدا کردن آن می‌توانید از روش

«تا کردن متر» استفاده کنید. ابتدا و انتهای دار را روی متر علامت بزنید. اکنون دو علامت را روی هم قرار دهید.

قسمت تا خورده‌ی متر به اندازه‌ی وسط دار است. آن را علامت بزنید.

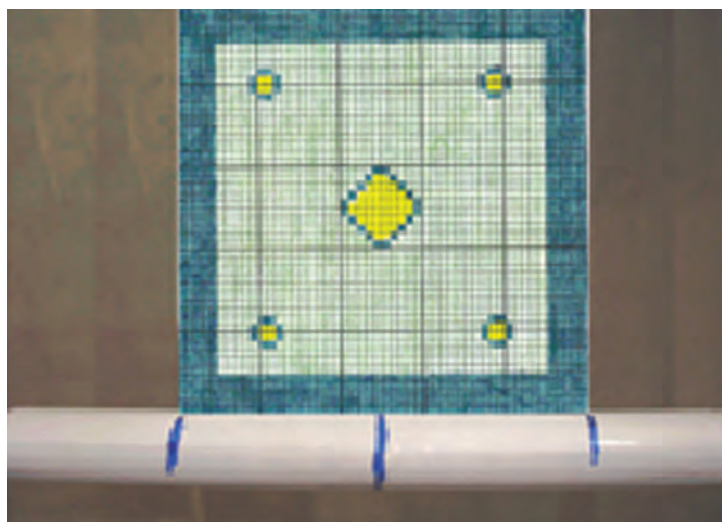

۳- در صورتی که از نقشه استفاده می‌کنید، عرض نقشه را اندازه بگیرید و وسط آن را پیدا کنید. برای پیدا کردن وسط نقشه، می‌توانید دو طرف نقشه را از سمت طول روی هم بگذارید. قسمت «تا خورده» وسط نقشه است.

علامت وسط نقشه

۴- حالا وسط نقشه را با کمک مری روی علامت وسط دار قرار دهید و انتهای نقشه را روی دار علامت بزنید.

۵- با راهنمایی مری عرض مشخص شده روی دار را به واحدهای هفت سانتی متری تقسیم کنید. به این اندازه‌گیری‌ها و تقسیم‌بندی‌های روی سردار و زیردار، «سیه‌بندی» می‌گویند.

بیشتر بدانیم

عملیات سیه‌بندی، برای این انجام می‌شود که چله‌کشی وسط دار قرار بگیرد.

۶- حالا دو رشته نخ رنگی، یکی در پایین دار (نخ مهار) و یکی در بالای دار (نخ هاف) به راست رو و چپ رو گره بزنید.

نخ هاف

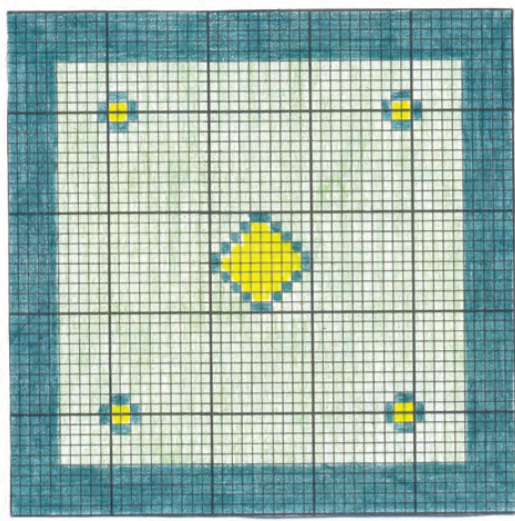
نخ مهار

بیشتر بدانیم

با نظارت مربی، تعداد خانه‌های کوچک نقشه را بشمارید. هر یک از این خانه‌های کوچک نقشه، برابر یک گره در گبه است. چون برای گره زدن به دو تار نیاز دارید، باید برای هر خانه‌ی کوچک در نقشه، دو تار چله کشی کنید.

۵۰ خانه‌ی کوچک = ۵۰ گره

تار چله $2 \times 50 = 100$

۷- سر نخ چله را روی علامت سمت راست زیر دار گره بزنید.

توجه: برای این که گبه‌ی شما به اندازه‌ی نقشه بافته شود، با راهنمایی مربی نخ چله‌های استاندارد و مناسبی انتخاب کنید.

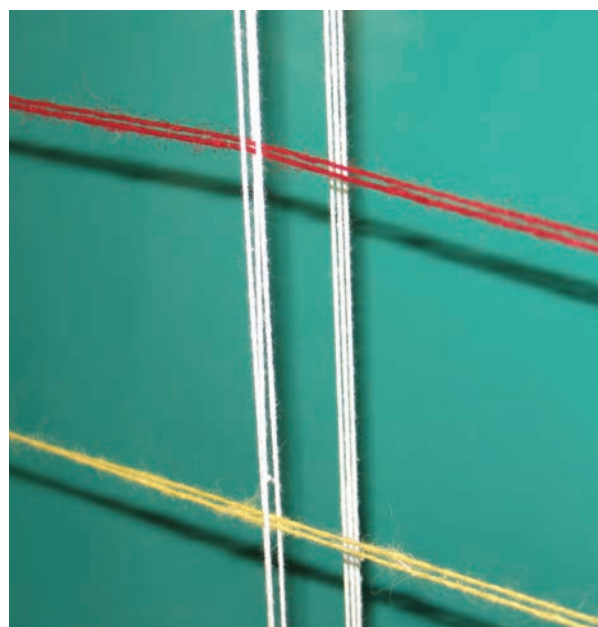

محل گره زدن نخ

۸- گلوله‌ی نخ را از زیرنخ مهار و روی نخ هاف و سپس روی سِرِ دار رد کنید.

۹- برای بار دوم گلوله‌ی نخ را از روی مهار و زیر هاف رد کنید تا یک حالت ضربدر بین تارها به وجود بیاید. این کار را تا انتهای جایی که علامت زده شده است، ادامه دهید.

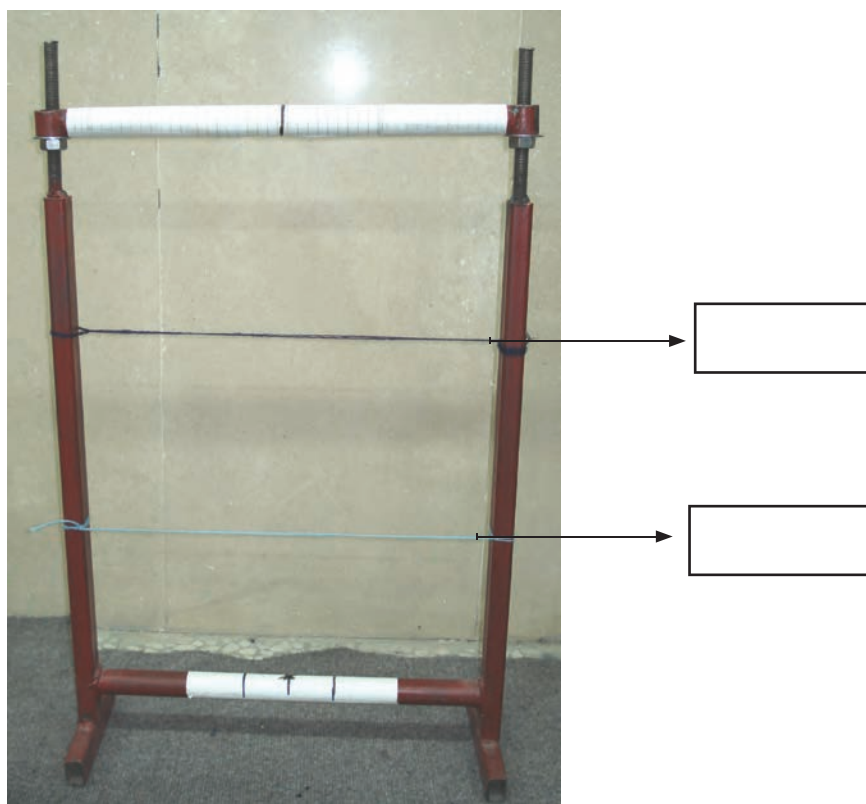

نکته : میزان کنش نخ‌ها موقع چله‌کشی باید هم‌اندازه باشد و یک طرف سفت و یک طرف شُل نباشد، چون هنگام بافتن، گبه دچار عیب می‌شود. پس باید در کشیدن نخ‌های چله دقت کرد.

کار چله‌کشی تا جایی که روی دار علامت زده شده است، باید یک‌دست و منظم انجام شود.

- ۱- اولین کار برای سیه‌بندی، پیدا کردن وسط است.
- ۲- برای چله‌کشی، باید متناسب با نقشه، عرض دار را به واحدهای سانتی‌متری تقسیم‌بندی کرد.
- ۳- بعد از سیه‌بندی، دو رشته نخ رنگی به گره می‌زنیم.
- ۴- نام نخ‌های زیر را در جای خالی بنویسید.

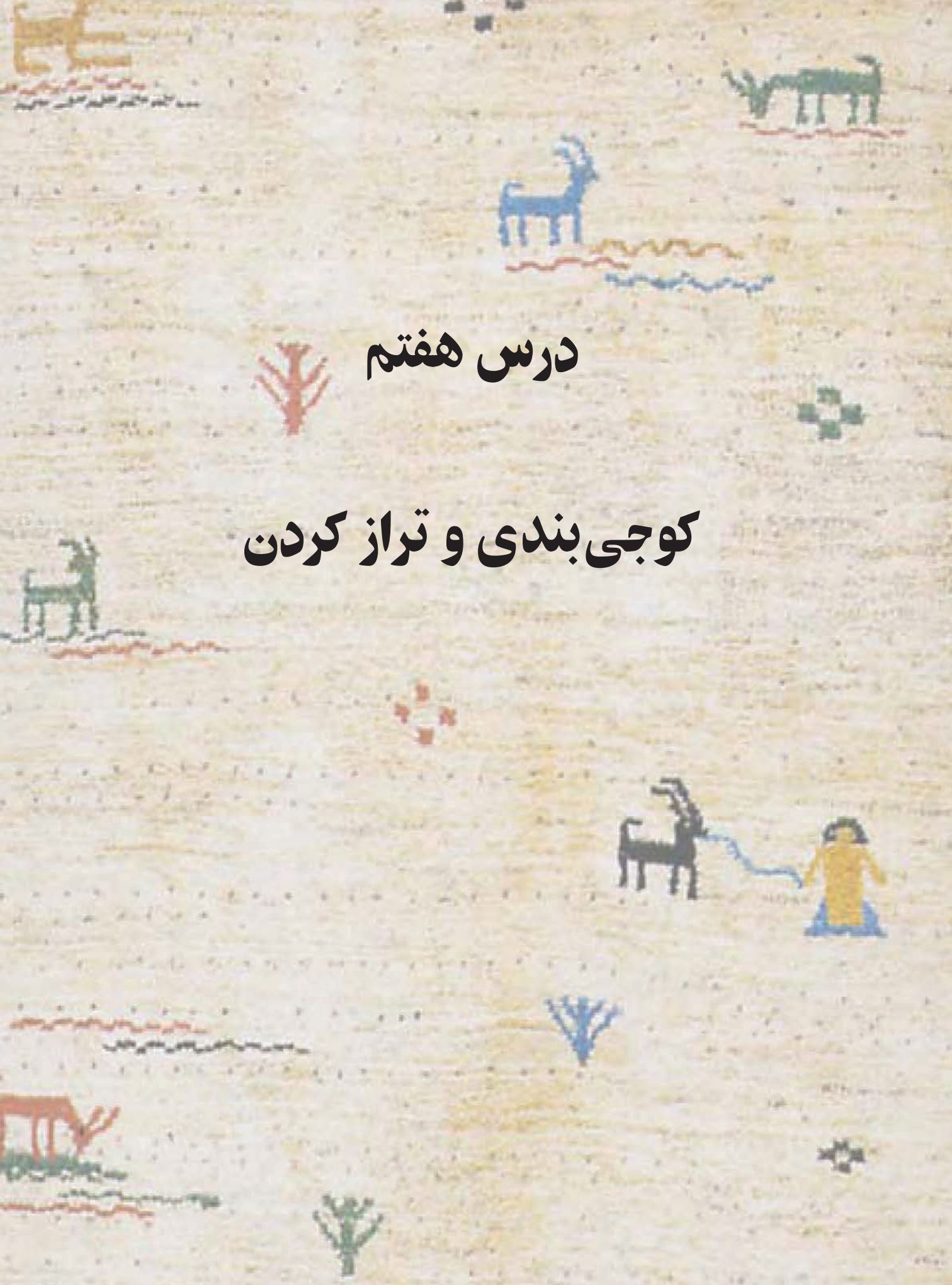

- ۱- داری را که به کمک مری چله کشی کرده اید، از نظریکنواخت بودن کشش تارها بررسی کنید.
- ۲- بررسی کنید، در کارگاه های فرش بافی منطقه ی شما از چه نوع چله کشی استفاده می شود.

درس هفتم

کوجی بندی و تراز کردن

الف) کوچی بندی

تعریف کوچی بندی

کوچی بندی عملی است که موجب می شود پود گذاری آسان تر شود و از کج شدن کناره های گبه جلوگیری می کند .

وسایل و مواد کوچی بندی

- یک عدد چوب گرد به اندازه ی عرض دار گبه و به قطر ۲ تا ۳ سانتی متر برای کوچی
- یک عدد چوب گرد به اندازه ی عرض دار گبه و به قطر ۱ سانتی متر برای هاف
- مقداری نخ نَزله (نَزله نخى تاییده شده است)

- دو عدد زیر سری که می توانند چوب یا آجر باشند.

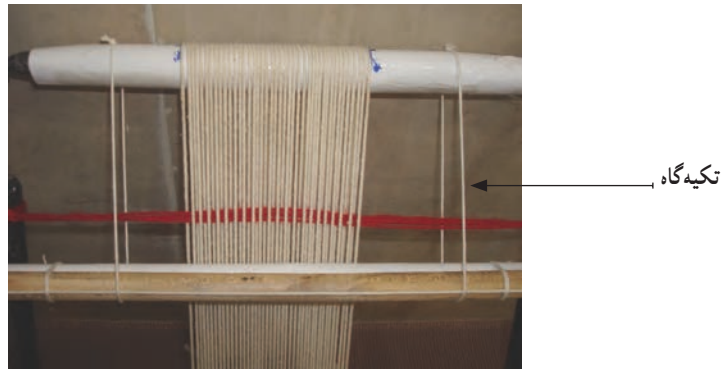
مراحل کوچی بندی *

- ۱- روی چوب کوچی، یک رشته نخ نَزله قرار دهید و محکم ببندید.

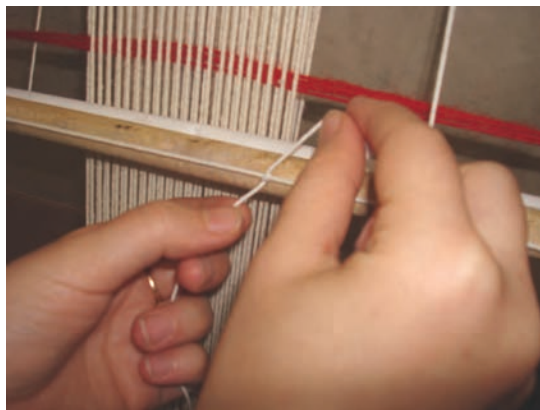

* مری این قسمت را در حضور دانش آموزان انجام دهد و دانش آموزان به دقت کار او را مشاهده کنند.

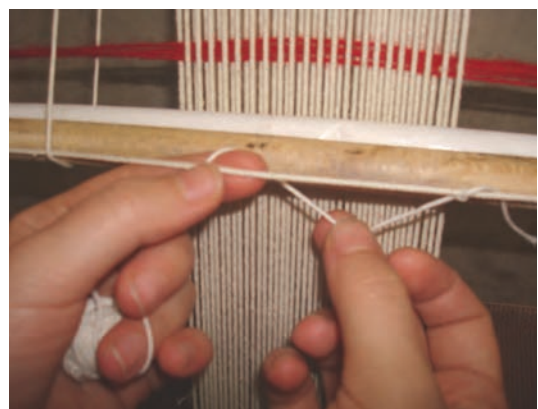
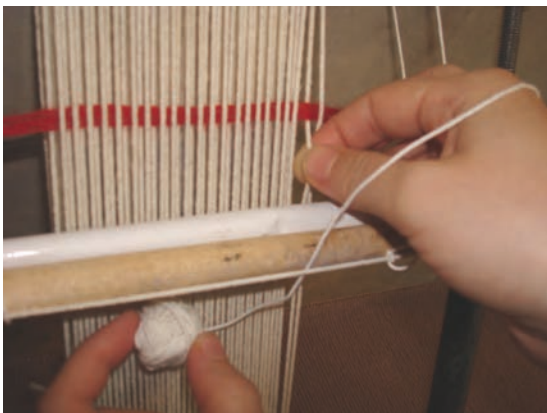
- ۲- کوجی و هاف را بایک تکه نخ به یکدیگر وصل کنید.
- ۳- کوجی و هاف را به کمک دو تکیه‌گاه، موازی نخ‌های چله‌کشی قرار دهید.

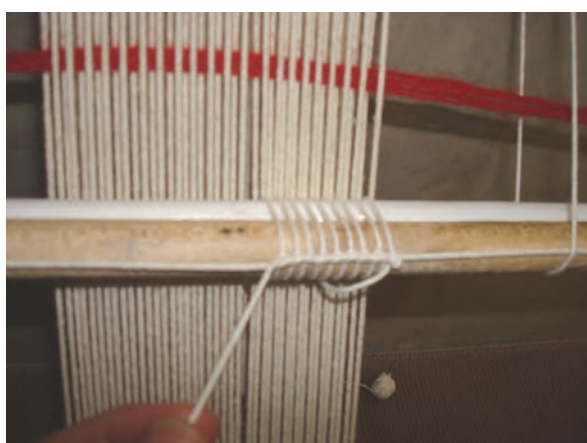

- ۴- یک گلوله نخ، از جنس نخ چله به اندازه‌ی مورد نیاز درست کنید. ابتدای این گلوله نخ را به نخ نَزله گره بزنید، طوری که گره درست روبه‌روی اولین تار چله قرار بگیرد.

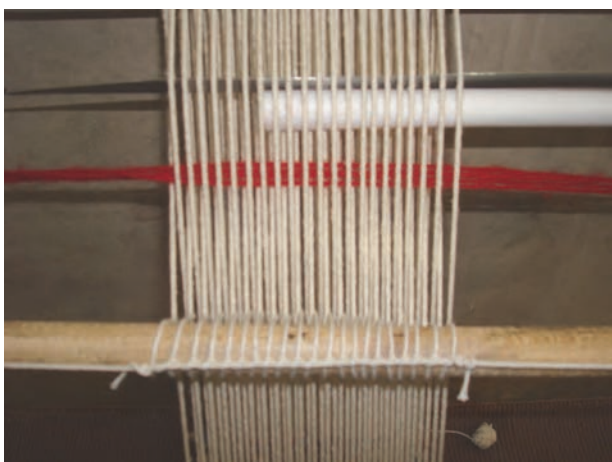

- ۵- تار روی هاف را کنار بزنید و تار زیر را بردارید. حالا مطابق شکل، کار کوجی‌بندی را انجام دهید.

۶- بعد از تمام شدن کوجی بندی، هاف را از پشت کوجی بیرون بیاورید و بالای چوب کوجی بین تارهای چله قرار دهید.

۷- در پایان، دو عدد زیر سری روی راست رو و چپ رو، زیر کوچی قرار دهید.
با بالا و پایین بردن هاف و به کمک کوچی، بعد از یک رج بافت، می‌توانید پود را راحت‌تر رد کنید.

ب) تراز کردن

تراز کردن باعث می‌شود پایین گبه صاف و یک‌دست بافته شود. تراز کردن با استفاده از چوب تراز انجام می‌گیرد. چوب تراز را باید بین تارهای چله قرار دهیم. برای این کار، باید از جایی که نخ مهار رد شده است، چوب تراز را عبور داد.

- ۱- کوجی بندی باعث می شود :
- الف) پودگذاری آسان تر انجام شود.
- ب) چله کشی آسان تر انجام شود.
- ۲- تراز کردن باعث می شود پایین گبه بافته شود.
- ۳- چوب تراز را باید از محل نخ رد کرد.

فعالیت

- ۱- دارهای کارگاه گبه بافی خود را بررسی کنید :
- ۲- آیا همه ی آنها تراز بندی شده اند؟
- ۳- از چه وسیله ای برای تراز بندی استفاده شده است؟

درس هشتم

گلیم بافی ابتدای گبه

بافت گبه با گلیم بافی شروع می‌شود و به آن «گلیم بافی ابتدای گبه» می‌گویند. این کار دو مرحله دارد: اول زنجیره بافی و بعد گلیم بافی.

الف) زنجیره بافی

بافت زنجیره برای مرتب شدن چله‌ها و محکم شدن ابتدای گبه انجام می‌گیرد. انواع زنجیره بافی عبارت‌اند از:

۱- زنجیره ی قایقی

۲- زنجیره ی گندمی

۱- زنجیره ی قایقی: برای بافت زنجیره ی قایقی، به نخ‌ی از جنس چله احتیاج داریم. مقدار این نخ باید پنج برابر عرض چله کشی باشد.

مراحل زنجیره بافی قایقی

• سر نخ را به اولین تار زیر و رو گره بزنید.

● انتهای نخ را از زیر دو تار بعدی رد کنید و یک حالت حلقه بسازید.

● انتهای نخ را از داخل حلقه بیرون بیاورید.

● مراحل بالا را تا پایان چله‌ها تکرار کنید.

۲- زنجیره‌ی گندمی: برای بافت زنجیره‌ی گندمی، به نخ‌ی از جنس چله به مقدار 10° برابر عرض چله کشی احتیاج داریم.

مراحل زنجیره بافی گندمی

- از سمت راست یک ردیف زنجیره‌ی قایقی ببافید.
- ردیف دوم زنجیره را از سمت چپ روی ردیف اول ببافید.
- با این کار بافت زنجیره حالت گندمی پیدا می‌کند.

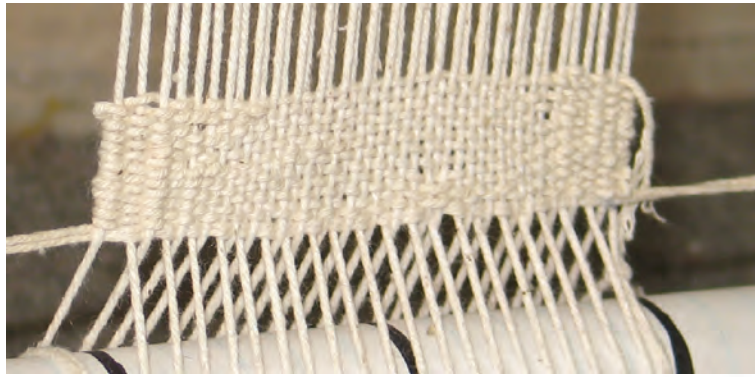
ب) گلیم بافی

- بعد از تمام شدن زنجیره بافی، باید مرحله‌ی گلیم بافی گبه انجام شود.
- گلیم بافی، برای جلوگیری از شکافته شدن گره‌هاست و به دو روش «سوف»* و کرباس بافته می‌شود. در بافت گبه، از گلیم بافی به روش «کرباس» استفاده می‌شود.
- برای بافت این نوع گلیم، به نخ بود هم رنگ نخ چله و دفتین احتیاج داریم.
- مراحل گلیم بافی به روش کرباس
- ابتدا میله‌ی هاف را بالا ببرید.
 - با دست به چله‌ها فشار وارد کنید و نخ بود را از پشت تارها عبور دهید.
 - با دفتین بود را بکوبید.

با این کار تارها و پودها حالت بعلاوه (+) پیدا می‌کنند و با کوبیدن شبیه کرباس می‌شوند. این نوع گلیم بافی نسبت به روش سوف بادوام‌تر است.

* در سال آینده با گلیم بافی به روش سوف آشنا می‌شوید.

- ۱- گلیم بافی ابتدای گبه دو مرحله دارد. نام مراحل آن را بنویسید :
..... مرحله ی اول :
..... مرحله ی دوم :
- ۲- زنجیره بافی به دو روش انجام می شود : زنجیره ی قایقی و
- ۳- در بافت گبه از گلیم بافی به روش استفاده می شود.

- ۱- به وسیله ی نخ چله، عرض قسمت چله کشی دار خود را اندازه بگیرید و به کمک مربی این نخ را ۵ برابر کنید.
- ۲- به گلیم بافی ابتدای گبه ی خود نگاه کنید. از چه نوع زنجیره ای استفاده شده است؟

بیشتر بدانیم

ملیله بافی، نوعی بافت تزئینی است که بیشتر برای زیبایی در گبه استفاده می‌شود. برای این نوع بافت از نخ‌های رنگی استفاده می‌کنند.

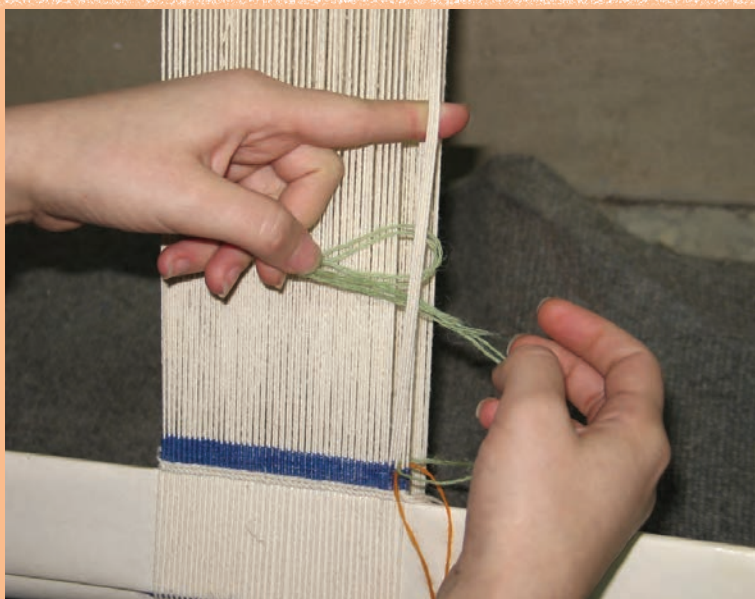
ملیله بافی را بعد از بافت گلیم می‌بافند. به این صورت که از دو رنگ نخ پشمی استفاده می‌شود. اندازه‌ی هر نخ پشمی برای ملیله بافی ساده باید یک و نیم برابر عرض قالی باشد.

مراحل ملیله بافی

۱- نخ‌های رنگی را به ابتدای بافت گبه (ابتدای چله کشی) وصل کنید.

۲- چهار تار جدا کنید و نخ‌های رنگی را به نوبت از زیر آن چهار تار عبور دهید.

۳- سپس نخ رنگ دیگر را از زیر چهار تار بعدی عبور دهید. این کار را به ترتیب با هر رنگ نخ، تا آخر انجام دهید.

بعد از ملیله بافی، حدود دو رج گلیم بافی انجام دهید و سپس بافت گبه را شروع کنید.